

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

СОЦІАЛЬНА ТА ЕКОНОМІЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	<i>12 Інформаційні технології</i>
Спеціальність	<i>125 Кібербезпека</i>
Освітній рівень	<i>перший (бакалаврський)</i>
Освітня програма	<i>Кібербезпека</i>

Статус дисципліни	<i>базова</i>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>

Завідувач кафедри
Українознавства і мовної підготовки
Іноземних громадян

Ольга ЧЕРЕМСЬКА

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *українознавства і мовної підготовки іноземних громадян*
Протокол № 1 від 20.08.2020 р.

Розробники:

Баличева Л. В., канд. іст. наук, доцент кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян,

Добрунова Л. Е., канд. іст. наук, доцент кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян,

Мацюцький В. М., ст. викладач кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян,

Свинаренко Н. О., канд. іст. наук, доцент кафедри українознавства і мовної підготовки іноземних громадян.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

Дисципліну «Соціальна та економічна історія України» вивчають студенти всіх спеціальностей усіх форм навчання згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня «бакалавр». У програмі визначено основні завдання, професійні компетентності, запропоновано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями та темами, вміщено плани лекцій та практичних занять та систему оцінювання знань студентів. Рекомендовано для студентів закладів вищої освіти економічного спрямування.

Метою викладання дисципліни є формування у студентів цілісного уявлення про соціальну та економічну історію України, її специфіку у період від найдавніших часів до сьогодення.

Результатами вивчення даної дисципліни є вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки, здатність проводити критичну та незалежну оцінку проблемних питань, вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на окреме проблемне питання;

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1
Семестр	2
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	екзамен

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Базові знання з предметів середньої освіти	Усі наступні навчальні дисципліни

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
КЗ 6. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	РН-54 – усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
КЗ 7. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	РН-54 – усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Соціально-економічний розвиток українських земель у період від найдавніших часів до кінця XIX ст.

Тема 1. *Господарство й суспільство українських земель у період від найдавніших часів до кінця IX ст.*

Тема 2. *Соціально-економічне життя на українських землях наприкінці IX – у першій половині XIV ст.*

Тема 3. *Соціально-економічне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського, Королівства Польського та інших держав (середина XIV – середина XVII ст.)*

Тема 4. *Соціально-економічне становище українських земель у період від середини XVII – до кінця XVIII ст.*

Тема 5. *Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.*

Тема 6. *Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій у другій половині XIX с.*

Змістовий модуль 2. Соціально-економічний розвиток українських земель у XX – на початку XXI ст.

Тема 7. *Україна на початку XX ст.*

Тема 8. *Українські землі у період Національно-демократичної революції 1917–1921 рр.*

Тема 9. *Українські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.)*

Тема 10. *Україна під час Другої світової війни (1939–1945 рр.)*

Тема 11. *УРСР у 1945–1991 рр.*

Тема 12. *Україна в 1991-му – 2020-х роках*

Перелік тем семінарських занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Методи навчання та викладання

В ході викладання дисципліни викладачем застосовуються пояснювально-ілюстративний та стимулюючо-пошуковий методи навчання. В якості методів викладання, які направлені на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів, застосовуються проблемні лекції, презентації, робота в малих групах, семінари-дискусії, есе-доповіді, мозкові атаки.

Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та семінарські заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Контрольні заходи охоплюють:

1) поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати іспит, – 35 балів);

2) підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів.

Оцінювання знань студента під час лекційних і семінарських занять проводиться за такими критеріями:

– виявляти історичні корені сучасних явищ, які відбувалися на українських землях в різні історичні епохи;

– застосовувати знання щодо соціальних трансформацій і економічних змін, які відбувалися в різні періоди української історії;

– застосовувати компаративістський підхід;

– застосовувати набуті вміння щодо виявлення причинно-наслідкових явищ у подіях минулого та формування цілісного погляду на людину, суспільство;

– аналізувати основні риси модерного суспільства;

– визначати суспільну значущість різноманітних подій соціального та економічного життя України;

– застосовувати аналітичні підходи.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка

розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Лекційні заняття: максимальна кількість балів становить 12.

Семінарські заняття: максимальна кількість балів становить 48 (завдання за темами – 18, дискусія – 18, есе-доповідь – 3, контрольні роботи – 9), а мінімальна – 22.

Самостійна робота: складається з часу, який здобувач витрачає на підготовку до виконання завдань до семінарських занять та на підготовку до екзамену з дисципліни, в технологічній карті бали на цей вид робіт не виділені.

Підсумковий контроль: проводиться з урахуванням іспиту.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних завдань (два діагностичні, два стереотипні та одне евристичне завдання), які дають змогу діагностувати рівень теоретичної підготовки студента й рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового іспиту оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної «Відомості обліку успішності».

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на іспиті, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час іспиту, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» та заноситься в залікову «Відомість обліку успішності» навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, яка наведено в таблиці "Шкала оцінювання: національна та ЄКТС".

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці "Рейтинг-план навчальної дисципліни".

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Мак бал
Тема 1 ю	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція	Лекція "Господарство й суспільство українських земель у період від найдавніших часів до кінця IX ст."	Робота на лекції	1

	Семінар	Семінарське заняття з теми 1	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 2.	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція "Соціально-економічне життя на українських землях наприкінці IX – у першій половині XIV ст."	Робота на лекції	1
	Семінар	Семінарське заняття з теми 2	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 3	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція "Соціально-економічне становище українських земель у складі Великого князівства Литовського, Королівства Польського та інших держав (середина XIV – середина XVII ст.)"	Робота на лекції	1
	Семінар	Семінарське заняття з теми 3	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 4	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція "Соціально-економічне становище українських земель у період від середини XVII – до кінця XVIII ст."	Робота на лекції	1
	Семінар	Семінарське заняття з теми 4	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 5	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція "Українські землі у складі Російської та Австрійської імперій наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст."	Робота на лекції	1
	Семінар	Семінарське заняття з теми 5	Обговорення питань теми	3

Тема 6	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція "Українські землі у складі Російської та Австро-Угорської імперій у другій половині XIX с."	Робота на лекції	1
	Семінар	Семінарське заняття з теми 6	Обговорення питань теми,	3
			контрольна робота	6
Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії та контрольної роботи		
Тема 7	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція "Україна на початку XX ст."	Робота на лекції	1
	Семінар	Семінарське заняття з теми 7	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 8	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція "Українські землі у період Національно-демократичної революції 1917–1921 рр."	Робота на лекції	1
	Семінар	Семінарське заняття з теми 8	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 9	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція "Українські землі в міжвоєнний період (1921–1939 рр.)"	Робота на лекції	1
	Семінар	Семінарське заняття з теми 9	Обговорення питань теми	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 10	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція "Україна під час Другої світової війни (1939–1945 рр.)"	Робота на лекції	
	Семінар	Семінарське заняття з теми 10	Обговорення питань теми	3

	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії		
Тема 11	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція "УРСР у 1945–1991 рр."	Робота на лекції	1
	Семінар	Семінарське заняття з теми 11	Обговорення питань теми	3
			Контрольна робота	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії та контрольної роботи		
Тема 12	Аудиторна робота			
	Лекція	Лекція "Україна в 1991-му – 2020 х роках"	Робота на лекції	1
	Семінар	Семінарське заняття з теми 12	Обговорення питань теми	3
			виголошення есе-доповіді	3
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Опрацювання рекомендованої викладачем літератури та підготовка до дискусії та написання есе-доповіді. Підготовка до екзамену		
Екзамен				40

Рекомендована література

Основна

1. Бойко О. Д. Історія України : навч. посіб. / О. Д. Бойко. – 3-тє вид., допов. – К. : Академвидав, 2008. – 687, [1] с. – (Серія «Альма-матер»).
2. Економічна історія України : історико-економічне дослідження : в 2 т. / [ред. рада: В. М. Литвин (голова), Г. В. Боряк, В. М. Геєць та ін.; відп. ред. В. А. Смолій; авт. кол.: Т. А. Балабушевич, В. Д. Баран, В. К. Баран та ін.]; НАН України, Ін-т історії України. – К. : Ніка-центр, 2011 – . –
Т. 1. – 2011. – 696 с.
Т. 2. – 2011. – 608 с.
3. Історія Слобідської України : навч. посіб. з народознавства та краєзнавства / [за ред. В. І. Торкатюка, О. Л. Сидоренка]. – Х. : Основа, 1998. – 368 с.
4. Історія України : нове бачення : у 2 т. / [О. І. Гуржій, Я Д Ісаєвич, М. Ф. Котляр та ін.; під ред. В. А. Смолія]. – К. : Україна, 1995. – . –
Т. 1. – 1995. – 350 с.
Т. 2. – 1996. – 494 с.
5. Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні ХХ ст. / Богдан Кравченко. – К. : Основи, 1997. – 424 с.

6. Магочій П.-Р. Історія України / П.-Р. Магочій; пер. з англ. Е. Гийдела, Софії Грачової. – К. : Критика, 2007. – 638, [2] с.
 7. Перевозчиков В. І. Економічна історія українських земель (X – XVIII ст.) / Перевозчиков В. І., Тимчик О. А. – Х. : Основа, 2009. – 142 с.
 8. Руденко Р. Г. Соціальна історія України IX – XVIII ст. : монографія / Р. Г. Руденко. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 83 с.
 9. Соціальна та економічна історія України: від найдавніших часів до середини XVII ст. [Електронний ресурс] : навчальний посібник / Л. В.Баличева, Л. Е.Добрунова, В. М.Мацюцький, А. О.Пастушенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. – 125с.
 10. Соціальна та економічна історія України : методичні рекомендації і завдання до самостійної роботи студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня / уклад. Л. В. Баличева, Л. Е. Добрунова, В. М. Мацюцький, А. О. Пастушенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – 94 с.
- Додаткова:**
11. Баран В. К. Україна в умовах системної кризи (1946–1980-ті рр.) / В. К. Баран, В. М. Даниленко. – К. : Альтернативи, 1999. – 304 с. – (Україна крізь віки; т. 13).
 12. Волосник Ю. П. Нова буржуазія в умовах непу / Ю. П. Волосник // Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928 рр.) : колект. моногр. У 2 ч. – К., 2010. – Ч. 2. – С. 343–381.
 13. Гимбутас М. Славяне. Сыны Перуна / Пер. с англ. Ф. С. Капицы / М. Гимбутас. – М. : ЗАО Центрполиграф, 2008. – 216 с.
 14. Донік О. М. Чисельність та етнічно-конфесійний склад купецтва України в XIX – на початку XX ст. / О. М. Донік // Український історичний журнал. – 2009. – № 5. – С. 71 – 96.
 15. Дорошко М. С. Більшовицька номенклатура в радянській Україні у 1917–1938 рр. : особливості формування та наслідки діяльності / М.С. Дорошко // Наук. пр. іст. ф-ту Запоріж. нац. ун-ту. – 2008. – Вип. 23. – С. 126–136.
 16. Євсєєва Т. М. Джерела існування родин духовенства / Т. М. Євсєєва // Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928рр.) : колект. моногр. У 2 ч. – К., 2010. – Ч. 2. – С. 295–315.
 17. Євсєєва Т. М. Соціальна адаптація духовенства / Т. М. Євсєєва // Нариси повсякденного життя радянської України в добу непу (1921–1928рр.) : колект. моногр. У 2 ч. – К., 2010. – Ч. 2. – С. 325–332.
 18. Історія України від найдавніших часів до сьогодення : збірник документів та матеріалів / За заг. ред. А. П. Коцура, Н. Т. Терес. – Київ-Чернівці : Книги – ХХІ, 2008. – 1100 с.
 19. Калініченко В. В. Селянське господарство України в період непу : іст.-екон. дослідж. / В. В. Калініченко. – Х. : Основа, 1997. – 398, [2] с.
 20. Кормич Л. І. Історія України від найдавніших часів і до 21 століття : навч. посіб. / Л.Кормич, В.Багацький. – Х. : Одиссей, 2001. – 479 с.
 21. Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість в Україні XX ст. / Б. Кравченко; пер. з англ. В. Івашка, В. Корнієнка. – К. : Основи, 1997. – 423, [1] с.
 22. Крижановська О. О. Соціальні настрої та уявлення селян Правобережної України у 20 – 50-х рр. XIX ст. / О. О. Крижанівська // Український історичний журнал. – 2007. – № 2. – С. 130 – 142.
 23. Кульчицький С. В. Україна між двома війнами (1921–1939 рр.) / С. В. Кульчицький. – К. : Альтернативи, 1999. – 335, [1] с. – (Україна крізь віки; т. 11).
 24. Литвинова Т. Ф. “Поміщицька правда”. Дворянство Лівобережної України та селянське питання наприкінці XVIII – у першій половині XIX століття (ідеологічний аспект) / Т.Ф. Литвинова. – Д. : “ЛІРА”, 2011. – 732 с.
 25. Макарчук С. А. Этносоциальное развитие и национальные отношения на западноукраинских землях в период империализма / С. А. Макарчук. – Львов, 1983. – 256 с.

26. Пашкевич Г. О. Рільництво племен трипільської культури / Г. О. Пашкевич, М. О. Відейко. – К. : Академперіодика, 2006. – 147 с.
27. Сарбей В. Г. Національне відродження України / В. Г. Сарбей. – К. : Видавничий дім «Альтернатива», 1999. – 336 с.
28. Солдатенко В. Ф. Українська революція : історичний нарис: монографія. / В. Ф. Солдатенко – К. : Либідь, 1999. – 976 с.
29. Соціальна та економічна історія України : бібліографічний покажчик для студентів усіх спеціальностей першого (бакалаврського) рівня : [Електронне видання] / уклад. Л. В. Баличева, Л. Е. Добрунова, В. М. Мацюцький, А. О. Пастушенко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 154 с.
30. Українська Центральна Рада : документи і матеріали. / [упоряд. П. П. Толочко та ін.]. У 2-х т. – К. : Наукова думка 1996. – .–
Т.1. – 1996. – 592 с.
Т.2. – 1997. – 422 с.
31. Шевченко В. М. Характеристика категорій земельних власників України другої половини ХІХ – початку ХХ ст. / В. М. Шевченко // Український історичний журнал. – 2010. – № 2. – С. 75–85.
32. Шуп'яна М. Реформування суспільного та державного життя в Австрійській імперії за часів правління імператриці Марії-Терезії (1740–1780 рр.) / М. Шуп'яна // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2013. – Випуск 58. – С. 126–134.

Інформаційні ресурси

33. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця за дисципліною "Соціальна та економічна історія України" <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=3549>.